

LETECKÉ ROZHLEDY

Redaktoři: Podplukovník *et.* Vilém Stanovský a podplukovník let. Jaroslav Borecký.

Major gšt. Josef Hanuš:

Užití pozorovací letky u armádního sboru.

Ke konci světové války byl armádní sbor skoro ve všech válčících státech vybaven organickou pozorovací letkou. Některé armády šly tak daleko, že kromě toho měla ještě každá divise vlastní letku. Kdežto sborová letka měla kolem 10 letounů, divisní mívala obvykle 5—7 letounů. Tuto velkou potřebu pozorovacích letounů způsobila hlavně zákopová válka svými značnými fotografickými požadavky a nutností intenzivního bojového průzkumu.

Poválečné názory, zabývající se především válkou pohybnou, různí se ve vybavení vyšších jednotek pozorovacími letouny. Některé státy zachovávají osvědčenou válečnou organizaci a předvídají jak pro armádní sbory, tak i pro divise organické pozorovací letky. Jiné počítají u armádního sboru s velitelem sborového letectva, jenž má dosti početný štáb, třebaže sbor má toliko jednu organickou letku. Studujeme-li však poněkud podrobněji válečnou doktrinu těchto států a jejich organizaci letectva, zejména pak účel leteckých korporací vojenských i civilních, jež jsou mimo armádní svaz, přicházíme k závěru, že ve skutečnosti má každý armádní sbor ve své mírové oblasti kromě své organické pozorovací letky ještě hodnotu dvou pozorovacích letek. Tyto letky zahrnují v sobě záložní posádky, ale ty se neustále zdokonalují v praktickém létání a účastní se rovněž vojenských cvičení s pozemními jednotkami. U těchto států možno tedy počítat s 3 pozorovacími letkami na jeden armádní sbor. Bude-li mít armádní sbor těchto států 2 vyšší jednotky, bude tedy každá vyšší jednotka prakticky mít vlastní letku, i když snad budou tvořit sborovou perut.

K třetímu směru patří pak ony státy, jejichž armádní sbory jsou vybaveny toliko jednou letkou. Sbor pak buď má velitele sborového letectva nebo ho nemá.

Disponuje-li sbor kromě své letky stejným počtem pozorovacích letek, jako má vyšších jednotek, bude zpravidla každá divise mít svou letku a k vzdálenějšímu vyhledávání zpráv užije pak sbor své letky vlastní.

Obtížnější je však věc tam, kde má sbor toliko jednu letku. Nelze tu zapomenout především na to, že požadavek zpráv u tohoto sboru bude týž jako u sboru s 3—4 letkami a že tedy jediná letka bude nucena vyvinout značné úsilí, aby zajistila alespoň úkoly nejdůležitější. Ježto je nutno předpokládat, že výkonnost letounů a hodnota i výcvik posádek budou ve všech válčících armádách přibližně stejné, závisí pouze na vhodném řízení činnosti letky, zda získá dostatek potřebných zpráv. A o tomto případě bych chtěl promluvit poněkud obšírněji. U nás nemáme armádní sbory, avšak bojová situace může si někdy vynutit sloučení několika vyšších jednotek pod společné velení, s omezeným počtem pozorovacích prostředků. A užití těchto prostředků by pak mohlo být dosti podobné jako u sboru.

Jest zřejmé, že jen přísnou centralisací všech prostředků v ruce velitele sboru a letky může celkem nepatrný počet letounů zaručit vykonávání nejnaléhavějších a nejdůležitějších úkolů.

Křehkost a snadné opotřebování leteckého materiálu nese s sebou, že i nepatrné poruchy (uražení ostruhy, výměna svíček, výměna vrtule blátem porušené, závady v zapalování, karburaci a v mazání nebo nutné přistání mimo letiště), běžné při normálním létání, mohou vyřadit letoun z používání často po dobu několika hodin, ovšem na újmu výkonnosti letky. Zbude tedy letce v praxi pro stálé denní létání asi 8—9 letounů. Zásahem nepřítele, ať již jeho stíhacího letectva nebo pozemních obranných prostředků, vzniknou ztráty v letounech i posádkách (sestřelením, shořením, zajetím, havariemi při nutném přistání na vlastním území), takže i při velmi optimistické kalkulaci zůstane k dispozici asi 7—8 letounů, jež mohou během dne vykonat úkolové lety nad nepřítelem v celkové pracovní době maximálně asi 14—16 hodin. Tento fakt nelze opomíjet za žádných okolností. Dále nelze předpokládat denní doplňování letek letouny a posádkami, především ne v prvních měsících války.

Poznáním této skutečnosti se dospěje k závěru, že nelze proto kalkulovati ku př. při počtu 10 letounů s 20 úkolovými lety za den a tento počet prostě rozdělit v tom smyslu, že by si sbor vyhradil určitý počet letů pro sebe a zbývající počet rozdělit na vyšší jednotky. Jak by mohl velitel dotčené letky vyhovět tomuto rozkazu, jak by mohl zaručit splnění i dalších nepředvídaných požadavků, když předpokládané prostředky prostě ani nemá a zbývající posádky nesmí přetížit, chce-li je uchovat svěží pro příští dni? K tomu se druží další okolnost, že i šťastně skončený vzdušný boj může vyřadit posádku často i na celý den z činnosti pro duševní vyčerpání.

Ještě méně odůvodněné by bylo řešení, při kterém by se disponovalo přímo letouny, ku př.: letka se rozdělí na 3 skupinky, z nichž každá má svého velitele, a tyto skupinky pracují jedna s 3 letouny pro sbor, jedna s 3 letouny pro divisi A a jedna s 3 letouny pro divisi X. Nehledě k tomu, že toto řešení odporuje všem vojenským zásadám, neboť zasahuje hrubě do pravomoci velitele letky, je neúčelné již z toho důvodu, že je neproveditelné pro shora uvedené důvody (poruchy v materiálu).

Mohlo by se dokonce státi, že by při maximálním vypětí úsilí, za značné únavy personálu a materiálu a za cenu velkých ztrát jednotlivé skupinky vyhověly po jeden den uloženým požadavkům. Velitel letky by však neměl žádného přehledu o činnosti, výkonnosti a stavu své jednotky, byl by beze zpráv a je nemožné, aby za těchto okolností mohl řídit činnost letky. A jestliže by si bojová situace vyžádala nepředvídaných zpravodajských úkolů, což se za války v boji zhusta stávalo, musí žádat o změnu všech vydaných dispozic, jež nyní nevyhovují, ztrácí čas a nemá prostředků, aby nové úkoly s úspěchem splnil. Z toho vznikají neustálé změny rozkazů, jež zaviňují nervositu, podlamují důvěru ve velení, přispívají k poklesu výkonnosti a nutí k plýtvání prostředky. A nelze ani neuznat možnost, že by téhož dne večer byly k dispozici pouze unavené trosky letky.

Pásmo armádního sboru je za normálních okolností tak úzké, že všechny posádky mohou být dokonale obeznámeny s celým terénem, výkonnost a rychlost letounů jim pak umožňuje pracovat v celém sborovém pásmu, což usnadňuje účelné slučování úkolů pro jednotlivé posádky i ve prospěch několika vyšších jednotek.

Velitel armádního sboru stanoví ve svém rozhodnutí úkoly podřízeným vyšším jednotkám a svému dělostřelectvu. Zabývá se tedy studiem jejich manévru. Zná-li jej, vyplynou mu rovněž zhruba požadavky na le-

tectvo ve prospěch těchto jednotek. Tyto požadavky se budou zpravidla týkat přezvědu na komunikacích v bližším týlu nepřítele a sledování činnosti nepřátelských záloh. Často tu budou společné zájmy jak velitele sboru, tak i velitelů divisí. Bude proto moci nařídít tyto úkoly přímo sbor. Divise pak mohou dostat průpisy hlášení beze ztráty času přímo od pozorovatelů.

Kontrola situace nepřátelského bojového sledu, tedy učlenění dělostřelectva, blízké zálohy, shromaždiště zvláštních bojových prostředků, opevňovací práce v terénu, kteréžto pátrání je podstatou bojového průzkumu, zajímají mnohdy ve větším nebo menším rozsahu právě tak velitele sboru jako velitele divisí. Zprávy, jež jsou letectvem získány pro divise, hlásí tyto vyšší jednotky rovněž sboru, ovšem se ztrátou času. Není důvodů, proč by tyto úkoly nemohl nařizovat rovněž sbor.

Velitel letky musí dostávat od divisí zpravodajské rozkazy nebo aspoň výtahy z nich telefonicky nebo prostřednictvím styčného orgánu. Má proto možnost doplnit letové rozkazy posádkám podle zvláštních požadavků divisí, aniž byl nucen zvýšiti počet letů.

Dalším požadavkem jsou úkoly dělostřelecké, konané převážně ve prospěch dělostřelectva sborového, zřídka kdy divisního. Velitel sborového dělostřelectva zjistí při studiu svého úkolu požadavky na letectvo, a protože sám patří též k sboru, může splnění těchto úkolů naříditi rovněž sbor.

Podívejme se nyní na schematickou kalkulaci s leteckými prostředky:

přezvědy denně asi	4—6 hodin letu,
bojový průzkum asi	2 hodiny letu,
součinnost s dělostřelectvem	4—6 hodin letu.

Rozumí se, že časová kalkulace bude závislá na jednotlivých údobích boje, kdy různé úkoly budou mít rozdílný význam a důležitost.

Celková potřeba je tedy 10—14 hodin letu, takže zbývá ještě 4—6 hodin letu. Ty jsou zálohou velitele sboru pro zajištění spolupráce s ostatními zbraněmi a pro nepředvídané případy.

Zásahem nepřátelských zbraní bude často, zejména v pohybné válce, rozrušeno spojení mezi jednotlivými veliteli. Důležitosti nabývá letoun pro velitele, aby mu získal zprávy o situaci prvního sledu. Vyložení terčů prvním sledem může být nařízeno buď předem, ku př. na x. . . tím cíli vyloží pěchota své terče; v tomto případě nařídí kontrolu prvního sledu rovněž sbor a letec zjišťuje situaci všech divisí. Nebo může být požadováno podle situace, kdy si vytyčení na rozkaz sboru vyžaduje letec sám raketou a pozorovatel shazuje v průpise zjištěnou situaci také divisím.

Zbývá doprovod pěchoty; i ten může být již napřed usměrněn podle požadavků velitelů divisí, neboť nutnost doprovodu jim bude známa již ze studia terénu a ostatních prvků rozhodnutí. Je tedy dána možnost, aby tyto požadavky divisí sbor usměrnil, čímž může velitel letky úkoly doprovodu sloučit ku př. pro dvě vyšší jednotky.

Konečně doprovod pěchoty letcem jest účelný pouze v terénu, v němž není vyhovující pozemní pozorování, ku př. při útoku pěchoty na hřeben, kdy jí hrozí nebezpečí odvetných úderů nebo protiútoků s odvráceného svahu právě v okamžiku, kdy dosahuje hřbetu a kdy palbu dělostřelectva přímé podpory na odvrácený svah nelze pozemním pozorováním dobře kontrolovat. Dokud však pěchota vidí sama na účinný dostřel svých zbraní, nepotřebuje letce.

Nelze vždy přesně předvídat všechny požadavky. Proto bude pro tyto případy nutno vyhradit jednotlivým divisím 1—2 krátké lety (s 10—20minutovou pracovní dobou nad nepřitelem); i při tom musí být veliteli letky dána volnost, aby těchto letů využil i pro jiné úkoly. Běží-li o zvláštní situaci některé divise, bude účelné, aby pozorovatel přistal u SV. divise, kde dostane přesný úkol; po jeho splnění a po odevzdání hlášení se však ihned vrátí zase k letce.

Jestliže má armádní sbor velitele letectva, může tento velitel v součinnosti se štábem armádního sboru zpracovat přesně souhrn všech požadavků sboru i divisí a tak usměrňovat letku, aniž tříštil prostředky a zasahoval do pravomoci velitele letky.

Dá se snad namítnout, že rozkazy tímto způsobem vypracované dostane letka pozdě v noci. Moderní spojovací a dopravní prostředky umožňují dodat rozkazy v krátké době po jich zpracování.

Tento způsob zaručuje, že velitel letky dostává pak úkoly, jichž splnění je přenecháno jemu, takže může svými prostředky skutečně disponovat. A to právě je velmi naléhavé. Neboť rozdílná důležitost zpráv vyžaduje, aby letce bylo zdůrazněno, které úkoly nutno splnit naprosto a bez jakékoli výminky, ježto jsou nezbytně nutné pro velitele, a které jsou jen žádoucí podle toho, lze-li je splnit bez značných ztrát. Často bude nutno, aby si velitel letky při nedostatku nebo nemožnosti ochrany vlastním stíhacím letectvem zabezpečil splnění naprosto nutného úkolu násilnou cestou a třeba i několika roji, což však nebude moci nikdy učinit, jestliže byly jeho prostředky předem rozděleny, byť i jen na lety.

Tento způsob užití pozorovací letky u armádního sboru považují za účelný, požaduje-li se od ní, aby byla vždy spolehlivým a skutečně účinným zpravodajským prostředkem nadřízeného velitele. A domnívám se, že při podobné centralisaci nepoklesne její výkonnost ani tehdy, když se projeví nové požadavky a úkoly, jež nemohly být ani předvídaný.

Ke konci bych se ještě chtěl zmínit o tom, že vybavení armádního sboru jedinou pozorovací letkou lze považovat za vyhovující jen v údobích klidnějších. Za pohybu, kdy se zpravodajské požadavky neobyčejně zvýší jednak oboustrannou snahou o manévr, jednak možností zásahu motorizovaných jednotek, lze mít za to, že jedna letka nepostačí, aby vyhověla všem úkolům tak, jak toho budou vyžadovat potřeby pozemních velitelů. Proto jsou účelná ona opatření v cizině, kde se v různých leteckých kroužcích zdokonaluje záložní létající personál (Army Corporation, Cercles aériens); tyto kluby, vybavené vhodnými letouny, mohou vytvořit posilové zpravodajské jednotky k zesílení letectva, především letectva armádních sborů.
